

POSICIÓ DEL CONSELL DE DIRECCIÓ D'AQU CATALUNYA SOBRE LA MESURA 1.07.004 DE LA SUBCOMISSIÓ DE DUPLICITATS ADMINISTRATIVES DE LA COMISSIÓ PER A LA REFORMA DE LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES (CORA)

El Consell de Direcció¹ d'AQU Catalunya manifesta el seu complet desacord amb la mesura 1.07.004, i els seus objectius concrets, plantejada per la Comissió per a la Reforma de les Administracions Públiques (Informe CORA, novembre de 2013), pels motius que s'exposen tot seguit.

Pel que fa a l'objectiu descrit a l'Informe CORA pel qual es vol «establir una estratègia nacional [estatal] de qualitat de l'ensenyament universitari per a l'avaluació del professorat contractat i dels títols universitaris», el Consell de Direcció d'AQU Catalunya creu que:

- **Representa una involució en l'autonomia universitària pel que fa al disseny de títols**, atès que la mesura pretén evitar diferències importants en les característiques d'un mateix títol incorporat al RUCT, sigui quina sigui la comunitat autònoma de procedència. Aquesta intenció contradiu la filosofia de l'EEES, i de la mateixa legislació espanyola, que atorga a les universitats la responsabilitat de l'elaboració dels plans d'estudis dels títols. La mesura sembla que implica un retorn al temps del catàleg i limita les universitats pel que fa a la possibilitat d'impartir ensenyaments que aprofitin la seva capacitat d'innovació i que s'adaptin a un entorn exigent en constant transformació, tant a escala local com internacional, en igualtat de condicions, tal com ho fan la resta d'universitats europees.
- **Pretén igualar el sistema d'avaluació externa sense tenir en compte les especificitats pròpies dels sistemes universitaris autonòmics, tot limitant-ne el desenvolupament**. Homogeneïtzar els criteris d'avaluació no reduiria diferències ni ajudaria a la millora de la qualitat, sinó que generaria perjudicis a aquells sistemes que necessiten més temps d'adaptació o bé frenaria aquells que, com el català, poden i volen assolir un nivell d'exigència més elevat en tots els àmbits afectats per la mesura (avaluació de professorat: creació de la figura de catedràtic contractat, o bé el programa Serra Hünter; titulacions: implantació del Marc per a la verificació, el seguiment, la modificació i l'acreditació de les titulacions universitàries, i el sistema d'indicadors WINDDAT). A més, la unificació de criteris implicaria, indefugiblement, una estandardització i una burocratització dels processos d'avaluació, que podria comportar la desaparició de l'orientació cap a la millora contínua que l'Agència ha establert en tots els seus projectes d'avaluació.

¹ El Consell de Direcció d'AQU Catalunya està format per tots els rectors i rectores de les universitats públiques catalanes, per tres rectors o rectores de les universitats privades, per tots els presidents i presidentes dels consells socials de les universitats públiques catalanes, per representants del Govern de la Generalitat de Catalunya i per acadèmics de prestigi del sistema universitari català.

En el cas del segon objectiu, «Reunir totes les competències en una única agència, de forma similar a com ho estan fent altres països europeus, per generar una política més homogènia d'avaluació de la qualitat», el Consell de Direcció d'AQU Catalunya opina que:

- **Proposa passar d'un model autonòmic a un model centralitzat, en el qual supedita les agències autonòmiques a l'agència estatal, sense fer una anàlisi comparativa rigorosa dels models existents i obviant la seva dinàmica.** A Europa hi ha països amb un nombre d'habitants similar a Catalunya (com ara Finlàndia, Dinamarca o Holanda) que tenen una agència de qualitat o més, i d'altres com Alemanya i la regió d'Escandinàvia, amb més de 81 i 25 milions d'habitants, que tenen, respectivament, vuit i quatre agències de qualitat. Per tant, Europa no intervé en la definició del model d'agències d'avaluació externa que ha de tenir un país, sinó que ha establert uns estàndards i directrius per a l'assegurament de la qualitat, aprovats per tots els estats membres, el compliment dels quals és el punt de partida per al reconeixement mutu de les decisions que s'adopten.
- **Planteja suprimir les agències autonòmiques o convertir-les en delegacions territorials, quan aquestes agències han obtingut una millor qualificació que l'estatal pel que fa al compliment dels estàndards i directrius europeus.** AQU Catalunya és la primera de les agències de qualitat universitària creada a l'Estat espanyol, una de les agències més reconegudes a escala internacional (cofundadora de l'associació europea d'agències ENQA) i també la que ha obtingut un dels millors resultats pel que fa al compliment dels estàndards europeus, per sobre de la majoria d'agències europees i de totes les agències espanyoles, inclosa l'estatal. Estranya que es menystingui la capacitat, l'experiència i el coneixement d'AQU Catalunya, quan ha atès la regulació estatal en matèria d'assegurament de la qualitat i ha anat més enllà, tot bastint un model català més avançat i connectat a les necessitats de les universitats catalanes que inclou, entre altres elements identificadors, un sistema d'indicadors exemplar a Europa, especialment en la definició dels criteris de mesura i en la lliure disposició per part de les universitats de les dades d'ocupabilitat.

Finalment, en el cas de l'objectiu «Evitar les duplicitats existents en alguns programes d'avaluació i optimitzar el cost dels processos d'avaluació de les titulacions a través d'un sistema més eficient que permeti un menor cost dels processos», el Consell de Direcció d'AQU Catalunya creu que:

- **Estableix els estalvis generats per la mesura a partir d'una metodologia de càlcul poc sòlida, arbitrària i que parteix d'un profund desconeixement de l'estructura i de les diferents funcions que desenvolupen les agències de qualitat autonòmiques.** Erròniament, s'ha estimat l'estalvi de la mesura prenent com a referència l'estructura de despesa d'ANECA i la seva distribució respecte dels diferents programes d'avaluació, certificació i acreditació, i suposant que la resta d'agències tenen una estructura de costos igual que l'agència estatal. L'estructura d'AQU Catalunya té poc a veure amb la d'ANECA i, per tant, caldria comparar els costos per expedient d'avaluació, inclosos costos directes i indirectes i imputant el cost de

personal per expedient, per valorar exactament quina estructura és més eficient. D'acord amb les dades que ofereix l'Informe CORA, si es compara amb les dades reals d'AQU Catalunya i tenint present el nombre d'avaluacions que du a terme cada agència, es pot afirmar que AQU Catalunya realitza els processos d'avaluació de titulacions i de professorat amb aproximadament un 25% menys de cost respecte de l'agència estatal. Per tant, econòmicament és una agència més eficient.

- **Ignora els costos, no solament econòmics, que pot suposar per al sistema no tenir una agència de proximitat, com també els associats a una disminució de l'activitat econòmica en el territori.** En el cas de l'agència catalana, la mesura absorbeix les funcions d'avaluació de titulacions i de professorat universitari, però en cap cas no comptabilitza la pèrdua de valor per al sistema universitari català que significaria el fet de deixar de realitzar les activitats de generació de coneixement (com ara l'enquesta d'inserció laboral, la participació a UNEIX, la construcció i el manteniment del sistema d'indicadors WINDDAT, les enquestes de satisfacció dels estudiants, les anàlisis de l'avaluació del professorat, l'enquesta d'inserció laboral als ocupadors, etc.), d'internacionalització (l'assumpció del secretariat de la INQAAHE, la participació en les agències internacionals ENQA i EQAR, la participació en projectes internacionals com l'IMPALA, l'ISHLA, etc.) i de cooperació amb les universitats i la societat catalana en general. Així mateix, la simplicitat del model d'estalvi proposat no ha tingut en compte els costos associats a desplaçaments (econòmics i temporals), allotjament, menys coneixement del sistema universitari, lingüístics en el cas català, o de nomenament d'experts del mateix territori (que també caldria analitzar amb deteniment per poder valorar si la qualitat del servei és la mateixa).

En resum, el Consell de Direcció d'AQU Catalunya considera que la mesura 1.07.004 **obeeix a unes intencions per part del Govern de l'Estat espanyol que poc tenen a veure amb la millora de la qualitat, a ajudar les universitats que explotin tot el seu potencial per poder competir en un món global, a buscar l'eficiència i l'eficàcia econòmica o a construir l'EEES.**

Centralitzar les competències no reduirà diferències, sinó que, en el cas català, pot ser un llast per al desenvolupament, la internacionalització i la competitivitat del seu sistema universitari i, per tant, de l'Estat espanyol o d'Europa. No s'incrementarà la confiança en el sistema d'avaluació, ja que, si és homogeni, difícilment podrà tenir en consideració, entre d'altres, el context socioeconòmic i cultural del títol, les especificitats necessàries per a la millora o la promoció de directrius que realment siguin útils. En cap cas, aquesta acció no demostra que afavoreixi la mobilitat dels estudiants, titulats o professorat, tal com afirma que aconseguirà, si més no en un àmbit europeu o internacional.

El sistema universitari català és un dels pols universitaris de més projecció i referència internacional que té l'Estat espanyol, i AQU Catalunya és un dels instruments que dona resposta als requeriments que aquest li formula. I ho fa amb un pressupost homologable o inferior al que tenen agències europees que operen en sistemes universitaris de dimensió semblant a la de Catalunya.

Disposar d'una agència ben connectada amb l'entorn immediat, però que a la vegada és reconeguda a escala internacional, forma part dels elements que incorporen els sistemes universitaris d'excel·lència. I el sistema universitari català no hi vol renunciar, perquè disposar d'una agència pròpia a Europa significa tenir un model propi que permeti a les universitats competir en l'entorn canviant, i Catalunya vol mantenir la seva agència per desenvolupar-se en igualtat de condicions.

Per tot plegat, **el Consell de Direcció d'AQU Catalunya demana que aquesta posició, així com la memòria explicativa que l'acompanya, s'elevin als òrgans de Govern i de representació de la Generalitat de Catalunya, per tal que prenguin les mesures que considerin oportunes amb l'objectiu de reconèixer i potenciar el model universitari català, tant nacionalment com internacionalment, on l'Agència ha de continuar tenint un paper rellevant.**

Així mateix, el Consell de Direcció demana que AQU Catalunya faci pública la seva posició per mitjà dels instruments de comunicació de què disposa, per tal de compartir amb la comunitat universitària en particular i amb la societat en general el perjudici que aquesta proposta podria ocasionar en el cas que prosperés.

Barcelona, 17 de desembre de 2013

MEMÒRIA

1. AQU Catalunya: una agència de referència estatal i internacional

AQU Catalunya és la primera agència de qualitat universitària creada a l'Estat espanyol (1996), abans que la legislació estatal introduís la necessitat de creació de les agències, com a resposta al compromís de les universitats catalanes i de la Generalitat de Catalunya envers la millora de la qualitat del sistema universitari català. Actualment, és el principal instrument per a la promoció i l'avaluació de la qualitat en el **sistema universitari català**.

AQU Catalunya és membre fundador i de ple dret de l'European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA, 2000), ha estat una de les tres primeres agències a ser inclosa en l'European Quality Assurance Register for Higher Education (EQAR, 2008), i els resultats de la darrera avaluació externa internacional (2012) l'han convertida en una de les millors agències europees pel que fa al compliment dels Estàndards i directrius per a l'assegurament de la qualitat en l'EEES, aprovats pels ministres responsables de l'educació superior a Europa (2005).

Així mateix, AQU Catalunya és membre de la International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education (INQAAHE, 1998), de la qual actualment acull la seu del Secretariat per un període de dos anys i mig renovables (2013-2015). També és membre fundador de la Red Española de Agencias de Calidad Universitaria (REACU, 2006) i forma part de l'European Consortium for Accreditation (ECA, 2009). Ha estat la primera agència de qualitat europea certificada amb la norma ISO 9001 (2000).

Catalunya, doncs, disposa d'una agència de qualitat amb una trajectòria sòlida, coherent i rigorosa, que l'ha convertida en una agència de qualitat universitària de referència en l'àmbit internacional.

2. AQU Catalunya: principals aportacions

AQU Catalunya ha estat i és una agència innovadora que ha generat nombroses aportacions per al sistema universitari català, moltes de les quals s'han adoptat posteriorment en l'àmbit estatal. Així, per exemple, l'Agència ha estat pionera en els aspectes següents:

- El desenvolupament de metodologies d'avaluació, des del 1996 fins a l'actualitat, integrant els processos de verificació, seguiment, modificació i acreditació de les titulacions per construir un sistema de garantia externa de la qualitat coherent i orientat a la millora.
- La participació, juntament amb les universitats catalanes i el Govern de Catalunya, en la creació de la base de dades UNEIX i en la utilització d'indicadors per a l'anàlisi del funcionament de les titulacions universitàries, i des del 2012 consultables a través de l'aplicació WINDDAT (<http://winddat.aqu.cat/>).
- La realització dels estudis d'inserció laboral dels graduats universitaris, des del 2001. I ara l'enquesta de satisfacció dels estudiants i l'enquesta als ocupadors.

- L'avaluació institucional de centres i de programes de formació, i també l'avaluació del professorat prèvia a la contractació i la de mèrits.
- El desenvolupament i l'aplicació dels manuals d'avaluació docent, antecedent del programa DOCENTIA (estatal), des del 2003.
- L'impuls al desenvolupament de sistemes de garantia interna de la qualitat a les universitats catalanes, mitjançant el programa AUDIT, des del 2007.
- El desenvolupament d'estudis i d'eines de suport a la millora del sistema universitari (marcs generals, guies de competències, guies per al disseny de plans d'estudis, etc.).

3. AQU Catalunya: estructura de costos 2013

El pressupost d'AQU Catalunya per al 2013 és de 2.783.820,56 €² i es distribueix de la manera següent:

Eixos estratègics (que engloben totes les activitats d'AQU Catalunya)	Total pressupost 2013 (distribuïts per eixos els costos de personal i els de funcionament)
I. Qualitat docent	984.295,84 €
II. Qualitat del professorat ³	711.629,13 €
III. Generació de coneixement ⁴	482.285,26 €
IV. Internacionalització	208.529,56 €
V. Direcció estratègica i comunicació	397.080,77 €
Total	2.783.820,56€

En aquesta distribució, els costos de personal s'han assignat als projectes respectius i els costos de funcionament de l'organització s'han distribuït com a costos indirectes de manera proporcional a cadascun dels eixos.

A l'Informe CORA assignen a Catalunya 2.241.122,53 € per a l'avaluació de titulacions universitàries (eix de qualitat docent) i professorat (eix de qualitat del professorat), mentre que en realitat AQU Catalunya hi ha destinat, amb costos indirectes i de personal, 1.695.924,97 €, és a dir, un 25% menys.

A pressupost tancat del 2013, es calcularan amb deteniment els costos per tipus d'expedient. De manera estimada, en el cas dels processos de verificació i modificació de les titulacions el 2013 el cost per expedient s'acostarà als 1.900 €, i en el cas del professorat serà d'uns 350 € (en funció de la tipologia d'avaluació). D'acord amb el pressupost d'ANECA que figura a

² Aquest pressupost és de data 1 de desembre de 2013; per tant, pot sofrir canvis en el seu tancament.

³ Cal dir que l'avaluació del professorat és una activitat que està gravada amb una taxa, que no s'ha tingut en compte en el càlcul del cost d'expedient.

⁴ A l'eix sobre generació de coneixement l'import és molt elevat, atès que AQU Catalunya ha recaptat les aportacions de totes les universitats catalanes per dur a terme la cinquena edició de l'enquesta d'inserció laboral als graduats universitaris.

l'Informe CORA i tenint en compte el nombre de titulacions avaluades per l'agència estatal, els costos mitjans dels seus processos d'avaluació són aproximadament un 25% més elevats que els que realitza AQU Catalunya.

4. El model d'agències de qualitat a Europa

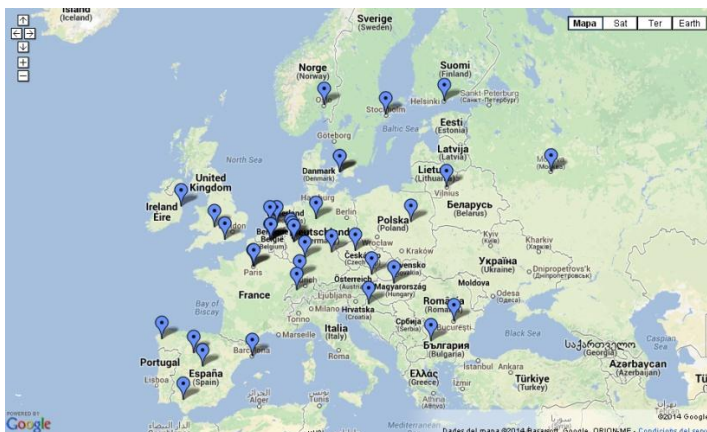
Pel que fa al procés de concentració d'agències de qualitat, cal dir que hi ha països com ara Alemanya que té més de vuit agències que són membres d'ENQA; França i Holanda, per la seva banda, en tenen dues de reconegudes cadascuna. Es pot consultar a <http://www.enqa.eu/agencies.lasso> i a <http://www.eqar.eu/register/map.html>.

Deu països de la Unió Europea⁵ amb menys població que Catalunya⁶ tenen una agència de ple dret a ENQA i/o inscrita en el registre EQAR (per exemple, Bulgària, Sèrbia, Dinamarca o Finlàndia).⁷ I dotze més tenen agència afiliada a ENQA (per exemple, Grècia, Kazakhstan, Eslovàquia o Xipre).

Així mateix, dotze països⁸ amb un PIB més baix que Catalunya⁹ tenen una agència de ple dret a ENQA i/o inscrita en el registre EQAR (per exemple, Finlàndia, Grècia, Portugal o Irlanda). I nou més tenen agència afiliada a ENQA (per exemple, Eslovàquia, Bòsnia i Hercegovina, Albània o Macedònia).

Si considerem el PIB per capita, el nombre de països signataris amb agència de ple dret a ENQA i/o inscrita en el registre EQAR que es troben per sota de Catalunya s'incrementa notablement (aproximadament fins a trenta).

I també és interessant veure la distribució geogràfica de les agències de qualitat dins del continent europeu.¹⁰

⁵ Font: Eurostat (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>).

⁶ Font: Idescat (<http://www.idescat.cat/>).

⁷ Per als països que no pertanyen a la Unió Europea, la font és UNdata (<http://data.un.org/>).

⁸ Font: OCDE (<http://www.oecd.org/>).

⁹ Font: Idescat (<http://www.idescat.cat/>).

¹⁰ Font: ENQA (<http://www.enqa.eu/index.php/members-area/members-interactive-map/>).